

Yaradana bağlı yaradıcı

Bəhmən Vətənoğlu şeirlərində dini motivlər haqqında

Müstəqil dövlətə sahib olmaq Ulu Tanrıının bizlərə töhfəsidir. Müstəqillik tekçə öz ərazisində, sərvətinə sahib olmaq yox, hər şədən önce azad dil və dİNə sahib çıxmır. Bu gün üçrəngli bayraqımızın yaşlı rəngi - Islam dininin rəmzi müstəqilliyimizin mühüm əlamətlərindən dir.

Son dövr ədəbiyyatımızda tez-tez rast gəldiyimiz və elə özümüzün də işlətdiyimiz bir ifadə var - "islam şairləri", "islam yazarları"!

Kimdir islam şairləri - müqəddəs kitabımızın surə və ayələrini şeirləndirir, her xalqa öz ana dilində çatdırın sevgili Allah adamları. Bu sevgili Allah şairlərindən biri de sovetlər dönməndə, senzurənən mətbuat üzərindəki kəshəkəs vaxtlarında Uca Allahın, İslam dinimizin təbliği yolunda qələmi ile cihad eləyən cəsarət mütəsəsəməsi Bəhmən Vətənoğludur.

Şairin yaradıcılığı ilə tanış olduğunda, onun İslam dünyasının formalşamasında Nizami, Füzuli, Aşıq Ələsgər, Aşıq Şəmşir yaradıcılığının izlərini görməmək mümkin deyil.

"Qurani-Kərim" in 31-ci Loğman surəsinin 27-ci ayəsində deyildiyi kimi, "Yer üzərində bitən bütün ağaclar qələmlərə dönsələr, yeddi dəniz də mürəkkəbə, yazılmışla bitən deyil Allahın kəlamları. Şübhəsiz, güclüdür, müdrikdir Allah", - Allahın camalının təsvir oluna bilmədiyi halda, hər bir islam şairi azəciq da olsa, öz şeir töhfəsini vermişdir.

Dinimizin dondurulduğu, məscidlərimizin bağlandığı dövrlərdə Vətənoğlu misralarının o qalın buzları əritmək gücünü indi-indi qavrayır, heyranlığını dile gətirməkdə çətinlik çəkirmək.

Fidanı səhrada bitirən Böyük Yaradanın tarənnüümü:

*Bir nizam veribdi hər gərdişinə,
Əl atmaq olarmı Onun işinə?!
Zəmin yaradacaq pərvərişinə,
Fidanı səhrada bitirən Allah!*

Quran ayələri ilə necə də uzlaşır. Ənam surəsi, 96-ci ayə: "Dan yerini söken odur. Gecəni rahatlıq zamanı, günəşle ayı vaxt olcusu olmuş. Bunlar güclü olan, hər şeyi bilən Allahın nizamıdır".

Vətənoğlu poeziyasında "Allah insanı yer üzünən əşrəfi yaratmışdır" anlamı bir daha gündəmə gəlir:

*Maləye bənzətəmə gözəli, Bəhmən,
Əlbəttə, məlekədən incan gözəldi.*

Bu möqam Mövlana Cəlaleddin Rumi həzrətlərinin "İnsan var ki, məlekələr ona qibə edir" fikri ilə üst-üstə düşür. "Qurani-Kərim" in Əraf surəsi (7) 1-ci ayəsindəki "Sizi xəlq elədik, sonra şəkəl saldıq, sonra da məlekələr "Adəmə səcdə eləyin söylədik" ifadəsinə Vətənoğlu misraları necə də uyğun gəlir:

*İlahi, nə yaratmışan,
Gözel insan gözellikdə?!*

*Məlekələrin həddi nədir,
Ola canan gözəllikdə!*

İnsanın meymundan əmələ gəlməsi kimi ağlaşımaz ibarələrlə milyonlarla insanın ruhunun əzildiyi, mənliyinin təhqir olunduğu əzazıl bir dövrdə Vətənoğlu odsaçan misraları ilə dinimizin müdafiəsinə qalxır:

*Nədən biləcəklər küle dönmüşük,
Torpağa çevrilib gilə dönmüşük,
Çiçəye dönmüşük, gülə dönmüşük,
Dağlarda bitmişik, nə biləcəklər?!*

Bu gün "Qurani-Kərim" in Rum surəsindəki (19) "Oluden dirini, diridən ölüyü çıxar, torpağa ölümündən sonra dirilik verə o, Siz də diriləcəksiniz beləcə (20). Sizi torpaqdan yaratmış. Sonra siz insanlar yer üzünə səpələnmisiniz. Bunlar onun qüdrətinin delilləridir", eləcə də Sad (38) surəsindəki "Gilden bir bəşər yaradacam, düzəldəcəm, sonra da ruhumdan ona üfürəcəm, Ona səcdə edərsiniz" ayələri ilə tanış olduğda İslam dünyamızın müdafiəsində Vətənoğlu qeyrətinin, şücaətinin, Vətənoğlu təəssübünün şahidi olur, şairin ruhu qarşısında baş ayırıq.

Bəhmən Vətənoğlu lovğalıq və təkəbbürlüyüň Allah tərefindən sevilmədiyini bilən şairdir. O, həyatda "İsmayıllı peyğəmberi kəsilməkdən", "İbrahim peyğəmberi oddan" xilas edən tək Tanrısına bel bağlayan şairdir:

*İnanmışam var eyləyen ahunu dardan xilas,
İsmayıllı kəsilməkdən, Xəlili nardan xilas.
Kərəmindən zərrə bizi eylər oddan xilas,
Bəhmənəm, bel bağlamışam o ustada,
mən kiməm?!*

Diqqətə nəzər saldıqda "Qurani-Kərim" in Həcc surəsinin 8-9-cu ayələrində elə bu şeirin qaynağını, mənbəyini kəşf edirən: "İnsanlardan eləsi var bir biliy yox ikən, doğru yolu nişan verən, nurlandıran bir kitabı yox ikən, mübahisə eləyər Allahın barəsində. Təkəbbürlükdür beləsinin qisməti bu dünya həyatında. Qiyamət gündündə isə daddırıq biz ona od ezbabını".

Bəhmən Vətənoğlu şeirlərində zalımlara qarşı çıxan, məzəlmlərin haqqını müdafiə edən, "qəlemlərə aparılan cihad qılıncdan dəha kəsərlidir" prinsipinə sadıq qalan şairdir:

*Zalima rəhm eləsən, lənətə min yol gələsən,
Məzəluma zülm eləsən, qanına qəltən olan...*

- misralarının qaynağını Umtəhine surəsinin (60) 9-cu ayəsində tapırıq: "Din yolunda sizinle savaşan, sizi yurdunuzdan çıxaran kimsələrlə və didərgin eləyən kimsələrlə dost olmağı sizə yasaq yazımiş Allah. Onları özlərinə dost tutanlar zalımlardır ki, var".

Şair "Yenə de insansız qalmadı dünya" rədifi şeirləndə bir tərəfdən dünyani qana çalxalayanlara, milli, etnik, dini münaqşələri qızışdırınlara sərrast cavab verir:

*Deyirlər Allaha ox atdı Firon,
Göylərdə nə isə qanadı Firon.
Yerlərdə məhv etdi min-min insanı,*

*Torpağı bələdi insanın qanı,
Geyindi-kecindi yaşıl donunu,
Saralımdı dünya, solmadı dünya,
Yenə de insansız qalmadı dünya!*

"Qurani-Kərim" in dili ilə bu müharibə qızışdırıcılarının cəzasız qalmayacağı fikri ilə tanış olurq: Haqq surəsi (69) 9-cu ayədə deyildiyi kimi, "Firon, ondan öncələr və alt-üst olmuş şəhərinin camaatı da günahlara batmışdır. Çok şiddetli bir əzabə uğradı onları Allah. Sular coşub-daşan zaman biz idik üzən gəmidə sizi daşıyan".

Digər tərəfdən Bəhmən Vətənoğlu bu şeirdə peyğəmberlər və onların nəsillərinin davam etməsini göstərir:

*Bir rəvayət var ki, Nuhun tufanı
Qopanda sarsıldı bütün dünyani.
Dağlar dəryaların altında qaldı,
İsrafil surunu bax onda çaldı.
Bu tufan hökm etdi yüz illər boyu,
Birçə yol pərişan olmadı dünya,
Yenə de insansız qalmadı dünya.*

Hud (11) surəsinin 40-cı ayəsində oxuyurq: "Nəhayət, gelib çatdı əmrümüz, qaynادı sular. Nuh dedik: "Dediyimiz o kimsələr bir yana, öz tayı ilə bərabər yerləşdir gəmiyə hər şeyi. Aileni və imana gələnləri də mindir gəmiyə", imana gələnlərinə sayı çox az idi. 48-ci ayə: "Ey Nuh, sağ-salamat en gəmidən. Xeyir-bərəket verərik sənə və səninlə olanlar dan tövəyin ümmətlərə".

Bəhmən Vətənoğlu iman gücünə söyklənən islam şairidir. Bu gün dünyada öz atomu, neytronu hesabına supergüt rolunu oynamaq istəyən, dünyanın düzənini necə deyərlər, "öz xeyirlərinə" pozmağa çalışanlara Və-

tənoğlu iman gücü ilə cavab verməyə, Allaha siqınaraq, ümidiñin üzülməməsine çağırır:

*Titrəyib qorxudan əsməsin heç kəs,
Gərek ümidiñi kəsməsin heç kəs.
Dünya cahangiri beş yox, on olsa,
Yüz min atom olsa, neytron olsa,
İnsanı dünyadan qopara bilməz.*

Vətənoğlu şükranlı şairdir. Bu şükranlı onun yaradıcılığını daim müşayiət edir. Allahın biz bəndələrə verdiyi minlərlə adda ruzini, qidani, neməti, eləcə də mənəvi zövq və ilham alıǵımızı dilə getirir:

*Sənə qida verib min-min neməti,
Yoxsa danırsanmı bu həqiqət?!*
*Xəyala dalmışan gözəlliyyindən,
Min ilham almışan gözəlliyyindən.*

Quranın Nəhl (16) surəsinin 10-cu ayəsi elə bil öz əksini yuxarıda misralarda təpib: "Odu sizdən ötrü səmədan su endirən. İcdiyimiz bi sudandır. Heyvanlarımızı yemlədiyimiz bitkiler də bə sudan içib bitir. Və bə suyla sizdən ötrü əkin yerləri, zeytunluqlar, xurmalıqlar, üzümlükələr və hər cür meyve ağacları yetirir. O, sizdən ötrü dənizi de ram eləmiş ki, təpəzə et (balıq) yeyəsiniz, bəzək-düzək çıxararaq bəzənib-düzənəsiniz. Allahın lütfündən pay dileyin, Ona şukr eləyin".

Vətənoğlu bəlli olan əcəli qəbul edən şairlərdəndir.

*And içmişəm, bundan sonra
Etməyəcəm ah-aman,
Öləndə də güle-güle
Köçəcəyəm dünyadan....*

Allahın dərgahında olan bəlli əcəli qəbul edən, bu bəlli əcəli təbliğ edən Vətənoğlunun islamımıza xidməti xüsusi qeyd olunmalıdır. Bəlli əcəli qəbul edən məmən müsəlman dünyaya varından özünü asılı şəkəle salmaz:

*Ləkəsiz bir vicdan min vara dəyər,
Mülkü-Süleymanın vari bəs hanı?!*

Ənam surəsinin (6) 2-ci ayəsində bu fikirə, ilahi, necə də təsvir olunub: "Sizi gildən O yaratmış. Sonra əcəl təyin etmiş səzə. Bəlli olan əcəlsə Onun dərgahindadır. Siz isə həle də şübhədəsiniz".

Bütün bunlara görədir ki, Bəhmən Vətənoğlu ah-aman etməyi özüne siğışdırır. Rumi demisi, vaxtı çatanda köçməyi, "yetişmiş meyve kimi budaqdan qopmağı" qəbul edir:

*Biz ona borcluyuq bir canı bütöv,
Fələk öz borcunu kəm ala çətin!*

Vətənoğlu dünyasını Azərbaycan oxucusuna, dünyaya çatdırmağın hər bir ziyalımızın şərəf işi olacaqına inanır, XX əsrin sonu-XXI əsrin əvvəli Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafında öz yeri olan Bəhmən Vətənoğlu yə Ulu Tanrıdan rəhmət diləyirəm.

**Nağdəli Keşəkli,
Tibb üzrə fəlsəfə doktoru,
AJB-nin üzvü**